

Prof. Dr. Mustafa Öztürk
Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi

Pandemi ve Diş Hekimliği

Diş hekimliği hastaları ve çalışanları, ağız boşluğunu ve solunum yollarını infekte eden virüsler ve bakteriler dahil patojen mikroorganizmalara diğer kişilere nazaran daha çok maruz kalabilirler. Diş hekimi ve yardımcılarının çalışma ortamı; mikroflorası çok geniş olan bir alanda, hastalarla yüz yüzedir. Sıklıkla tükürük, kan ve dişeti oluk sıvısı gibi vücut sıvıları ile temas söz konusudur. Hızla dönen, hava ve su ile çalışan keskin aletlerin kullanılması gibi nedenlerle oluşan damlacık ve aerosoller ile solunum yoluyla bulaşan infeksiyon riski her zaman olmaktadır. Bu nedenle diğer sağlık alanlarından ayrı olarak, diş hekimliğine özel infeksiyon kontrolü ve önlenmesi kuralları, CDC (Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi) tarafından ilki 1986'da, sonuncusu 2003 yılında oluşturulan kılavuzlar ile belirlenmiştir.

Standart önlemler; sağlık bakımının yapıldığı her ortamda, hastanın şüpheli ya da teyit edilmiş infeksiyon durumundan bağımsız olarak, tüm hasta bakımı için geçerli olan minimum infeksiyon önleme uygulamalarıdır. Bu uygulamalar, hem çalışan hem de hastalar arası infeksiyon yayılmasını önlemek için tasarlanmıştır.

COVID-19 pandemi döneminde, yalnızca COVID-19 şüphesi bulunmayan ve acil tedaviye ihtiyacı bulunan hastaların tedavisi yapılması önerilmektedir. Ancak COVID-19 pozitif bireylerin yaklaşık %30'unun durumunun asemptomatik olduğu göz önüne alınarak, bu dönemde kliniğe başvuran her hasta için özel önlemler alınması gerekmektedir.

Bu önlemler, hasta kabul öncesinde tüm çalışanların ve klinik ortamın hazırlığı ile hastaların triajı yanında tedavi sırasında ve tedavi sonrasında yapılması önerilen işlemler ve risk analizlerini kapsamaktadır.

Virüsler, mutasyona uğrayarak şekil ve form değiştirip tedaviye yanıt verme oranlarını düşürmektedirler. Hayatımızı bu virüslere rağmen daha yaşanılabilir hale getirebilmek için davranış modellerimizi değiştirmeliyiz. Bu nedenle Diş Hekimliğinde de bazı sektörlerde olduğu gibi birçok değişimler olmuştur.

Artık Diş Hekimine gitmeden önce randevu için arandığında hastaya Covid-19 ile ilgili sorular soracaklar. Önce yakınınızda veya sizde Covid-19

ile ilgili bir belirti olup olmadığı sorulacaktır. Randevunuza tam saatinde gelmenizin öneminden bahsedilecektir. Her randevu en az 1 saat olarak planlanıyor. Hasta aralarında diş ünitesinin ve odanın dezenfeksiyonu için 15 dakika bekleme süresi ayrılıyor. Kliniğe gittiğinizde bekleme salonunda 2 kişiden daha fazla insan olmaması gerekiyor. Sosyal mesafenin sağlanması ve maskesiz kimsenin klinik içerisinde olmaması çok önemlidir. Kiniklere girişten itibaren ateş ölçümü, el dezenfeksiyonu ve hijyenik paspas kullanımı artık sıklıkla tercih edilen uygulamalardandır.

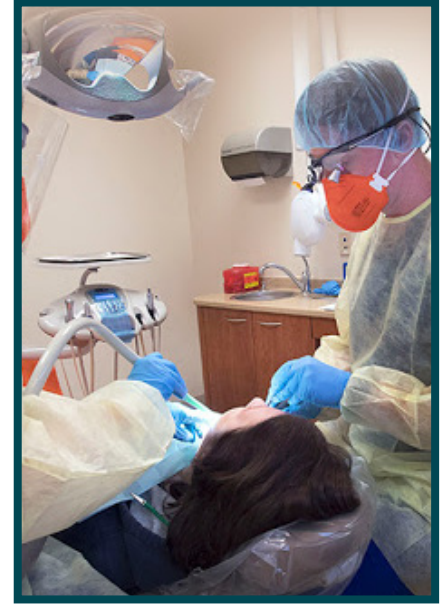
Kliniklerde oturma düzeni ise her mekanda olduğu gibi 1,5 metre mesafe kalacak şekilde düzenlenmiştir. Hastalar ve yakınları bekleme salonunda otururken mutlaka maske takmalıdır. Çalışan personele ise maske ve siperlik takma zorunluluğu olarak takmaları hem kendileri hem de hastalar için yararlı olacaktır. Hasta odalarında işlem sırasında hekim ve yardımcı personel ise tek kullanımlık N 95 maske, steril hekim önlüğü, gözlük, siperlik ve galoş kullanmaktadır. Hastaların cep telefonları ve çanta gibi aksesuarları için özel kutular kullanılmaktadır.

Kliniklerde mümkün olduğunca diş fırçalama ve tuvalet kullanımı kısıtlanmıştır. Hastalara çay ve kahve servisi kendi güvenlikleri nedeniyle yapılmamaktadır. Bu dönemde hasta hekim ilişkileri daha çok işlemler üzerinden olabilmektedir. Önceki gibi sohbet ve dostluk havası ister istemez kaybolmuştur. En çok da bu nedenden dolayı bu süreç hem hekimler için hem de hastalar için zor geçmektedir.

Hekimler kullandıkları tüm ürünleri disposable (tek kullanımlık) ürünlerden kullanmayı daha çok tercih etmektedirler. Bu durum maliyetleri çok artırdığı için ileriki dönemlerde mutlaka Diş Hekimliği hizmet fiyatlarına yansiyacaktır. Çünkü ciddi bir sarf malzeme sarfiyatı söz konusu olmaktadır.

Kliniklerin dezenfeksiyon işlemleri için özel cihazlar ve dezenfektan ürünleri kullanılmaktadır. Özellikle klima kullanımı için hava temizleyici özel hepa (h14) filtreli ürünler tercih edilmektedir.

İşte tüm bu uygulamalar Diş Hekimliğini farklı bir noktaya getirmiştir. Diğer sağlık çalışanlarında olduğu gibi, Diş Hekimleri yıllardır sterilizasyon ve dezenfeksiyon konusun-

da çok hassas çalışmalar yürüten bir meslek grubu olmasıyla birlikte, bu süreçte gösterilen özen ve hassasiyet çok üst seviyeye çıkarılmıştır. Hastaların güvenle tedavi olabilmesi için bu uygulamalar hep vardı bundan sonrada olacaktır.

Yukarda belirtilen nedenlerden dolayı Diş Hekimine gidilmesinde neredeyse risk yoktur. Kuaföre gitmek veya alışveriş merkezlerine gitmek çok daha fazla risk taşımaktadır.

COVID-19 pandemi döneminde tüm diş hekimliği klinikleri kendi risk analizini yapmalı ve bu doğrultuda protokoller düzenlemelidir. Acil olmayan her hastanın ayırımı yapılmalı, acil işlemler sadece pandemi süreci önerilen rehberler doğrultusunda yapılmalıdır. Bu şartları sağlayamayan klinikler enfeksiyon zincirinin kırılması adına, kendileri, çalışanları, hastaları ve tüm topluma karşı bir sorumluluk olarak kesinlikle çalışmamalıdır.

